

час”, аналізуючи працю М. Драгоманова “Пропащий час. Україна під Московський царством (1654-1876)”, цитує відомого історика: “Українцям треба добре оглянутися назад і пригадати останні дві сотні і два десятки років, після того, як козаки українські за проводом Б. Хмельницького піддалися під руку “царя Восточного, Московского у 1654 р.” І. Гвать наводить приклади сучасного бачення російськими політиками незалежності України від В. Жириновського до Г. Зюганова.

Таким чином, і критики, і прибічники угоди звертають основну увагу на зовнішні чинники. Л. Костенко у статті “Україна як держава і чинник глобалізації катастроф” ставить питання про занедбаність України, що вона “занедбана фізично і морально, у всіх компонентах свого економічного, екологічного та духовного буття. Занедбана настільки, що вона вже з жертви перетворюється на чинник своїх власних катастроф”. І дуже важливо, щоб не минуло формувало сучасний тип українця, а щоб “сучасний українець був здатен формувати майбутнє”. Важко не погодитися, але для цього потрібно добре знати минуле, щоб не повторювати помилок. Щодо оцінки Переяславсько-Московського договору, то не можна не погодитися з професором В. Степанковим, який вважає, що він “не передбачав ні “возз’єднання” України та Росії, ні закабалення України Росією”.

Література:

1. День. – 2003. – 26 груд.

Лазуренко В.М.

Черкаський державний технологічний університет

**ОСОБЛИВОСТІ РЕАГУВАННЯ ЗАМОЖНОГО СЕЛЯНСТВА
УКРАЇНИ НА БІЛЬШОВИЦЬКУ ПОЛІТИКУ
“ЛІКВІДАЦІЇ КУРКУЛЬСТВА ЯК КЛАСУ” НАПРИКІНЦІ
20-х років ХХ століття**

Наслідком “комуністичного рішучого наступу” на заможного селянина наприкінці 20-х рр. ХХ ст. стало те, що воно почало до мінімуму скорочувати власне господарство, продавати (вирізати) майже всю кількість наявної у господарствах робочої худоби, нищити власний сільгоспінвентар і здавати його на металобрухт. Фіксувались випадки пияцтва за кошти, вилучені від продажу власного майна.

Значну кількість переконливих підтверджень стосовно цього, знаходимо в архівних об’їжниках ЦК КП(б)У. Так, на хуторі Гавий Краматорського району Артемівського округу заможні селяни “розпродали майно, порізали худобу, птицю та, скупивши відрами горілку - безперервно пиячать. Деякі з них заявляли: “Все рівно заберуть скоро все дарма - попиячимо, попируємо, будемо знати, що своє пропивали самі” [1].

Заможний селянин Макаров, із с.Козіївка Краснокутського району, що на Харківщині, “аби не віддати майно, розібрав хлів та порізав на дрова, продав солому, корову, а кабана задушив мішком уночі” [2].

Досить поширеним серед заможних груп селянства було явище навмисного нищення власного удосконаленого сільгоспреманенту. Аргументація цьому була одна - аби їх засоби обробітку землі, та сільгосп-продукція, не потрапили до рук новоутворених колективних господарств, тобто до радянської влади. В с.Різдвяне Валковського району Харківської округи заможний селянин Михайло Желенко “поламав жатку і продав її на металобрухт Рудметалторгу”. Випадки навмисного знищення власного сільськогосподарського інвентарю спостерігались і в с. Акимівка Мелітопольської округи. В с.Сергеевка Краматорського району Артемівської округи, як відмічалось у спеціальному зведенні ДПУ УСРР направленому в ЦК КП(б)У відносно згаданих процесів зазначалось, що заможні селяни “Колесник, Лахтович, Горова, Листик та інші розбили належавший їм працюючий газовий двигун, з метою продати його на металобрухт” [3]. У зв'язку з цим, як не парадоксально, радянська держава розпочала проти них кримінальну справу.

Фіксувались, як і на початку 20-х рр. ХХ ст., випадки виїзду не витримавших радянсько-більшовицького тиску й переслідування заможних селян України за межі Радянського Союзу. Заможний селянин Остапов із с.Великий Токмач Мелітопольської округи так і говорив: “Залишилось одне спасіння - виїхати за кордон... я з грошима зумію добитися дозволу на виїзд” [4]. А в с.Гнивань Тиврівського району Вінницької округи заможник А. Зенькович “поспішно розпродав усе своє майно і заявив, що він виїжджає в Польщу” [5].

Певна частина заможного селянства залишала все своє нажите власною працею майно і виїжджала в невідомому напрямку. Втеча із залишенням власного майна набула у ті роки досить широкого поширення. Так, в селах Полтавської округи, таких як Багатеньке Кигичівського району та Новоселівське Зіньківського району заможні селяни Мірошніченко та Стеценко “залишили власні господарства і зникли невідомо куди”. У Проскурівській окрузі (с.Ставниці Міжребського району) заможне селянство реалістично аргументувало такі дії, наголошуючи на тому, що “...колективи являються крахом для нас. Ми розорені, потрібно бігти куди очі бачать” [6].

В цілому заможні селяни по різному реагували на утиски влади. Одні, змирившись з існуючим політичним ладом, здавало власне майно в новоутворені колективи. Інші опирались до останнього, не зупиняючись перед силовим опором діям спеціальних комісій.

Література:

1. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі - ЦДАГО України), ф.1, оп. 20, спр. 3189. – С. 10.

2. ЦДАГО України, ф.1, оп. 20, спр. 3107. – С. 128.
3. ЦДАГО України, ф.1, оп. 20, спр. 3189. – С. 5.
4. Там же. – С. 6.
5. Там же. – С. 7.
6. Там же. – С. 6.

Ластовський В.В.

Київський національний університет ім. Т.Шевченка

ПОЧАТКОВИЙ ЕТАП РОЗВИТКУ ДОСЛІДЖЕНЬ З ІСТОРІЇ ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ КІНЦЯ XVII - XVIII ст. (1805 - 1861 рр.)

Історія православної церкви в Україні стала об'єктом наукових досліджень з початку XIX ст. Першими ж її почали систематично вивчати представники самої ж церкви, однак поступово на неї звертають більше уваги і нецерковні дослідники. На початку XIX ст. вийшло з друку одразу кілька наукових робіт, що, фактично визначили основні шляхи розвитку історичної науки у питанні вивчення історії православної церкви в Україні на найближче століття в російській та українській історіографії.

Першу спробу узагальнити існуючу інформацію здійснив митрополит Московський Платон (Левшин) (1737-1812) у 1805 р. Він же першим склав історіографічний опис використаних ним для своєї роботи публікацій, зазначивши, що “я сам від себе нічого не видумував” [1]. Його твір, проте, в основному був спрямований на російську історію і тому, відповідно, подіям в церковному житті України тут відводилося не так вже й багато місця. Автор тільки звертає увагу на те, що після 1686 р. митрополити Київські “стали залежати від Патріарха Московського так, як і інші російські архієреї”. Також він відзначив, що на території Речі Посполитої залишилась на поч. XVIII ст. немала кількість православних церков та монастирів, котрі не відійшли до унії і залишились у підпорядкуванні Київської та Переяславської єпархій, а “нині все там новий вид прийняло, коли по Божому благословенню Польща більшою частиною до Росії приєднана” [2].

Одночасно була видана й книга відомого історика М.Бантиш-Каменського (1734-1814), в котрій на документальних матеріалах розглядалося питання переслідування греко-католиками православних на території Речі Посполитої. В текст були включені самі ж документи, наводились статистичні матеріали [3].

Наступним кроком у розвитку досліджень з історії церкви в Україні стали фундаментальні роботи архімандрита Юріївського Новгородського монастиря Амвросія (Орнатського) (1778-1827) та митрополита Київського з 1822 р. Євгенія (Болховитінова) (1767-1837), в яких було зроблено досить вдалу спробу узагальнити свідчення в хронологічній послідовності з історії